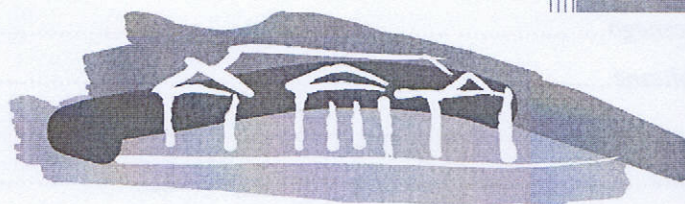




Załącznik do Uchwały Nr XXIII/139/16
Rady Miasta i Gminy Czerniejewo
z dnia 29 czerwca 2016 r.

Strategia Rozwoju Gminy Czerniejewo na lata 2016–2031



Gmina Czerniejewo

h o r y z o n t m o ż l i w o ś c i



TOMASZ SIKORA & PARTNERZY
CONSULTING

Czerniejewo, kwiecień 2016

Spis treści

WSTĘP	4
METODOLOGIA	6
1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	7
1.1. UWARUNKOWANIA PRAWNO-POLITYCZNE MAKROOTOCZENIA	7
1.2. UWARUNKOWANIA PRAWNO-POLITYCZNE MIKROOTOCZENIA.....	12
2. RAPORT O STANIE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM GMINY CZERNIEJEWO	17
2.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE GMINY CZERNIEJEWO	17
2.2. RYS HISTORYCZNY	18
2.3. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	19
2.3.1. <i>Planowanie przestrzenne i urbanizacja</i>	19
2.3.2. <i>Struktura użytkowania gruntów</i>	21
2.3.3. <i>Zasoby mieszkaniowe</i>	22
2.3.4. <i>Infrastruktura techniczna</i>	23
2.4. GOSPODARKA	35
2.4.1. <i>Rolnictwo</i>	35
2.4.2. <i>Leśnictwo</i>	37
2.4.3. <i>Podmioty gospodarcze</i>	38
2.4.4. <i>Turystyka i zagospodarowanie turystyczne</i>	42
2.5. SFERA SPOŁECZNA	48
2.5.1. <i>Struktura społeczna</i>	48
2.5.2. <i>Grupy ryzyka społecznego</i>	50
2.5.3. <i>Bezpieczeństwo publiczne</i>	58
2.5.4. <i>Ochrona zdrowia</i>	60
2.5.5. <i>Oświata i wychowanie</i>	61
2.5.6. <i>Formy zorganizowania społeczeństwa</i>	62
2.6. WALORY KULTUROWE	63
2.6.1. <i>Obiekty architektury i budownictwa</i>	63
2.6.2. <i>Instytucje kultury i współpraca międzygminna</i>	64
2.7. WALORY PRZYRODNICZE I KRAJOBRAZOWE	65
2.7.1. <i>Warunki klimatyczne</i>	65
2.7.2. <i>Prawne formy ochrony przyrody</i>	66
2.8. WIELKOŚĆ I STRUKTURA BUDŻETU GMINY CZERNIEJEWO.....	68
2.8.1. <i>Polityka finansowa Gminy Czerniejewo</i>	68
2.8.2. <i>Struktura dochodów Gminy Czerniejewo</i>	70

2.8.3. Struktura wydatków Gminy Czerniejewo.....	72
2.8.4. Działalność inwestycyjna	74
3. ANKIETYZACJA MIESZKAŃCÓW I LIDERÓW LOKALNYCH GMINY CZERNIEJEWO	78
3.1. WYNIKI PRZEPROWADZONEJ ANKIETY	79
3.2. PODSUMOWANIE.....	92
4. ANALIZA SWOT	93
5. DIAGNOZA STANU GMINY.....	99
6. ZAŁOŻENIA DO STRATEGII ROZWOJU GOSPODARCZEGO GMINY CZERNIEJEWO	103
7. MISJA	104
8. SŁOWNICZEK.....	106
9. PRIORYTETY, CELE SZCZEGÓŁOWE, KIERUNKI DZIAŁANIA.....	107
10. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII.....	118

WSTĘP

Dotychczas obowiązującym dokumentem strategicznym w Gminie Czarniejewo była uchwalona w roku 2002 strategia rozwoju gminy, sporządzona głównie dla potrzeb skorelowania działań strategicznych i inwestycyjnych z dostępnymi, programowanymi źródłami dofinansowania przedsięwzięć, realizowanych na poziomie gminy przez programy operacyjne, dostępne na poziomie regionalnym i centralnym do roku 2013. Plan określał metody przygotowania i realizację działań administracyjno-gospodarczych, służących rozwojowi gminy.

Autorzy przedstawili priorytety inwestycyjne, jakie miały być podstawą rozwoju gminy na kolejne lata oraz określili zadania, jakie gmina powinna podjąć. Problemy priorytetowe wskazane w poprzedniej strategii w obszarze infrastruktury technicznej, takie jak brak oczyszczalni ścieków, sieci kanalizacyjnej, brak sieci gazowej, brak właściwego rozwiązania problemów związanych z gromadzeniem i utylizacją odpadów komunalnych, brak terenów uzbrojonych pod budownictwo mieszkaniowe i działalność gospodarczą, w znacznym stopniu zostały rozwiązane lub są na etapie realizacji. Dokument uchwalony w roku 2002 w swoich celach zakładał głęboką interwencję gminy w zakresie rozwoju poszczególnych gałęzi sektora przetwórstwa, usług i produkcji rolnej. Z perspektywy kilkunastu lat i po wejściu do Unii Europejskiej wyznaczone cele w tych obszarach zostały zdeterminowane przez wolny rynek, uwarunkowania wynikające z Traktatu Lizbońskiego i ogólną kondycję ekonomiczną gospodarki europejskiej i światowej. Nie udało się zrealizować założeń poprzedniej strategii, głównie w zakresie uruchomienia instrumentów wspierających sektor mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Z dużych zamierzeń inwestycyjnych nie zrealizowano budowy hali widowiskowo – sportowej w Czarniejewie i nie zagospodarowano jeziora Kąpiel dla celów rekreacyjnych. Stąd Strategia Rozwoju Gminy Czarniejewo do roku 2031 wraca do tych tematów, zarówno w diagnozie stanu, jak i zaprojektowanych celach oraz kierunkach działania.

Od przyjęcia poprzedniego dokumentu strategicznego minęło ponad 13 lat. W tym czasie nastąpiło wiele przełomowych wydarzeń. Proces wejścia Polski do Unii Europejskiej wniósł istotne zmiany w sposobie przygotowania i realizacji przedsięwzięć rozwojowych gminy, a w świecie zapanował kryzys gospodarczy, którego skutki miały również wpływ na społeczne i gospodarcze funkcjonowanie gminy Czarniejewo. Wszystkie te czynniki, jak również stopień zaawansowania finansowego gminy w realizację projektów współfinansowanych przez Unię Europejską, powodują, że procesu rozwoju gminy nie można już opierać na nieaktualnej strategii, gdyż nowe wyzwania i nowa perspektywa finansowania inwestycji w ramach dotacji przyznanych Polsce, na podstawie zatwierdzonego w listopadzie 2013 budżetu UE, wymuszają opracowanie nowych priorytetów i celów strategicznych dla Gminy Czarniejewo, spójnych z polityką Unii Europejskiej, w zakresie wsparcia inwestycji na poziomie lokalnym.

Nowy dokument strategiczny powinien być powiązany z aktualną Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego, jak również skorelowany z głównymi programami inwestycyjnymi na poziomie regionalnym.

W związku z powyższym podstawą rozwoju gminy Czarniejewo jest Strategia, która określa misję oraz cele i kierunki działania do roku 2031. Jest to długookresowy plan działania, określający strategiczne cele rozwoju gminy i przyjmujący takie cele i kierunki działania, które są niezbędne dla realizacji przyjętych zamierzeń rozwojowych. Strategia stanowi podstawę do właściwego zarządzania gminą, a także do ubiegania się o środki zewnętrzne, zwłaszcza z Unii Europejskiej.

Ustalenia zawarte w Strategii stanowią podstawę do prowadzenia przez władze gminy długookresowej polityki rozwoju społecznego i gospodarczego. Ponadto Strategia wskazuje, jakie są

najważniejsze do rozwiązania problemy społeczne, gospodarcze, infrastrukturalne i ekologiczne, na których powinna być skoncentrowana uwaga Rady Miasta i Gminy w przyjętym horyzoncie czasowym.

Czynnikiem mającym wpływ na ostateczny kształt dokumentu jest charakterystyka i diagnoza aktualnego stanu społeczno - gospodarczego Miasta i Gminy Czarniejewo, zawierająca podstawowe informacje o gminie.

Raport stanowiący integralną część Strategii, został opracowany według wcześniej przygotowanego schematu przy udziale pracowników Urzędu Miasta i Gminy w Czarniejewie. Na podstawie rzetelnego i obiektywnego opisu kondycji gospodarczej i społecznej gminy, Zespół Ekspertki, we współpracy z przedstawicielami jednostek gospodarczych i społecznych gminy Czarniejewo, wypracował cele strategiczne, służące wzmocnieniu samorządu do sprostania wyzwaniom polityki rozwojowej.

Strategia Rozwoju Gminy Czarniejewo na lata 2016 – 2031 pozwala na realizację kluczowych dla rozwoju gminy projektów, będących wynikiem strategicznej koncepcji rozwoju.

Tworząc strategię uwzględniono również zasadnicze elementy wpływające na realizację polityki rozwojowej, jak ocena i weryfikacja szans i słabości rozwojowych gminy oraz czynników rozwoju społeczno-ekonomicznego.

Proces aktualizacji Strategii będzie przyjmowany jako systemowy element zarządzania strategicznego gminą Czarniejewo. Strategia winna być aktualizowana i korygowana w takt zachodzących istotnych zmian w otoczeniu wewnętrznym, jak i zewnętrznym gminy.

METODOLOGIA

Przy realizacji Strategii Rozwoju Gminy Czarniejewo na lata 2016 – 2031 obrano metodę ekspercko-partnerską, która pozwoliła połączyć wiedzę i doświadczenie ekspertów i samorządu oraz uczestnictwo społeczne, zarówno instytucji, podmiotów gospodarczych, organizacji pozarządowych, jak i mieszkańców gminy.

Proces zapoznawania się z atutami i słabymi stronami Miasta i Gminy Czarniejewo obejmował badanie opinii liderów publicznych, mieszkańców i przedsiębiorców działających na terenie gminy w zakresie postrzegania przez nich zagadnień społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Wyniki badań ankietowych stały się podstawą do wnioskowania o społecznym odbiorze rzeczywistej sytuacji w mieście i gminie, wykrycia różnic pomiędzy społecznymi ocenami faktów, a ich rzeczywistym stanem, a także problemów najbardziej dotyczących mieszkańców i przedsiębiorców.

Na podstawie wypracowanej analizy SWOT: silne strony (wewnętrzne) gminy, słabe strony (wewnętrzne), szanse (zewnętrzne) i zagrożenia (zewnętrzne) zespół ekspercki postawił pytanie: *Co należy zrobić, albo jakie podjąć działania żeby zlikwidować słabe strony gminy i zniwelować zagrożenia?* Następnie opracowano kilkanaście celów operacyjnych opierając się na wcześniej wybranych słabych stronach i zagrożeniach. W podobny sposób zespół pracował przy budowaniu celów, określonych na podstawie mocnych stron i szans.

Kolejnym etapem prac zespołu ekspertów było zidentyfikowanie kierunków działania do wypracowanych wcześniej celów.

Zadaniem metodycznym podczas tworzenia Strategii Rozwoju było również dostosowanie dokumentu do celów i priorytetów Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020. Zbieżność kierunków rozwoju obu dokumentów może być argumentem przy ubieganiu się przez samorząd o środki budżetu państwa oraz funduszy unijnych na realizację przedsięwzięć strategicznych.

1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

1.1. UWARUNKOWANIA PRAWNO-POLITYCZNE MAKROOTOCZENIA

Z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej zaczęły obowiązywać przewidziane w art. 91 Konstytucji RP zasady określające stosunek prawa wspólnotowego do prawa krajowego, tj. zasada pierwszeństwa prawa wspólnotowego wobec prawa państw członkowskich oraz zasada bezpośredniego stosowania. Obowiązywanie tych zasad jest o tyle istotne dla władz samorządowych, że powoduje znaczącą zmianę w katalogu źródeł prawa stanowiących podstawę funkcjonowania administracji publicznej. Obok norm krajowego porządku prawnego administracja samorządowa zobowiązana jest do stosowania norm pierwotnego i wtórnego prawa wspólnotowego.

Prawo Wspólnoty Europejskiej ma w dominującej części charakter gospodarczy. To ono jest głównym (aczkolwiek nie jedynym) środkiem, za pomocą którego realizuje się szeroko rozumiana integracja ekonomiczna państw UE. Gminy są jednostkami gospodarczymi jednolitego rynku Unii Europejskiej, gdyż po pierwsze, korzystają z uregulowań kształtujących jego działanie współuczestnicząc jako podmioty gospodarujące w obrocie handlowym a po drugie, mają do nich zastosowanie istotne ograniczenia wynikające z ochrony tego rynku przed zniekształceniami konkurencji lub zaburzeniami jego funkcjonowania spowodowanymi brakiem wyraźnego rozdziału pomiędzy spełniającymi także funkcje władcze organami działającymi w sektorze publicznym a sektorem prywatnym. Ograniczenie to wynika z prawa Unii Europejskiej, nawet chociażby konkretne akty prawne, które mają zastosowanie do gmin miały postać ustaw lub aktów niższego rzędu wydanych przez parlament krajowy.

Reasumując, można najogólniej stwierdzić, iż prawo europejskie ma wpływ na gminy w trzech obszarach:

- *po pierwsze*, w istotnym stopniu określa warunki makroekonomiczne ich funkcjonowania,
- *po drugie*, tworzy narzędzia wspomagające (w szczególności o charakterze finansowym),
- *po trzecie*, tworzy nowe zadania w stosunku do gmin lub też znacząco modyfikuje zadania już istniejące (powodując także konieczność wypracowania nowych kompetencji).

Jak to wynika z art. 5 TWE, Unia Europejska nie reguluje wszystkich sfer działania gmin. W zakresie kompetencji wspólnych z państwami członkowskimi musi się ona kierować zasadą subsydiarności pozostawiać wiele istotnych kwestii do regulacji prawodawców krajowych.

Tabela 1. Dyrektywy i zalecenia Unii Europejskiej

Układ Europejski
<p>Układ Europejski (Europe Agreement) z 16 grudnia 1991 r., ustanawiający stowarzyszenie między Rzeczpospolitą Polską a Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi, był umową międzynarodową, która wyznaczyła ramy instytucjonalno-prawne stosunków Polski z Unią Europejską. Wszedł w życie, po zakończeniu po obu stronach procedury ratyfikacyjnej, 1 lutego 1994 r. Wcześniej jednak, bo od 1 marca 1992 r., rozpoczęto realizację handlowej części tego układu, pod postacią tzw. Umowy Przejściowej (Interim Agreement). Układ został opublikowany w Załączniku do nr 11 Dziennika Ustaw RP, poz. 38 z 27 stycznia 1994 r., a także w Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich - OJ L 348/93.</p> <p>W Preambule Układu odnajdujemy ważny zapis, że „kończącym celem Polski jest członkostwo we Wspólnotach, a Stowarzyszenie, zdaniem Umawiających się Stron, pomoże Polsce osiągnąć ten cel”. Artykuł 1 definiuje następujące cele Układu:</p> <ul style="list-style-type: none">• ustanowienie odpowiednich ram dla dialogu politycznego, który umożliwi rozwój bliskich stosunków politycznych między stronami,

- popieranie rozwoju handlu i harmonijnych stosunków gospodarczych między stronami, w celu sprzyjania dynamicznemu rozwojowi gospodarstwu i dobrobytowi w Polsce,
- stworzenie podstawy dla pomocy finansowej i technicznej Wspólnoty dla Polski,
- stworzenie właściwych ram dla stopniowej integracji Polski ze Wspólnotą,
- popieranie współpracy w dziedzinie kultury.

Ten układ stał się podstawą integracji Polski z UE i przyjęcia przez nasz kraj kolejnych praw obowiązujących w całej Unii Europejskiej.

Traktat Akcesyjny

Na mocy niniejszego Aktu nowe Państwa Członkowskie, w tym Polska przystąpiły do decyzji i umów przyjętych przez przedstawicieli rządów Państw Członkowskich zebranych w ramach Rady Wspólnoty. Nowe Państwa Członkowskie zobowiązały się przystąpić od dnia przystąpienia do wszystkich innych umów zawartych przez obecne Państwa Członkowskie i dotyczących funkcjonowania Unii lub związanych z jej działaniami.

Co oznacza, że Polska zobowiązała się do przestrzegania wszystkich norm prawnych i przyjętych strategii rozwojowych dla poszczególnych obszarów życia społeczno – gospodarczego, w tym polityki społecznej wyrażonej m.in. w Strategii Lizbońskiej przyjętej przez Unię Europejską w 2000 roku.

Strategia Lizbońska

Celem Strategii Lizbońskiej jest uczynienie z UE obszaru o dynamicznie rozwijającej się gospodarce, jednocześnie zachowującego wysoką spójność społeczną. Spójność społeczna rozumiana jest tutaj jako zdolność społeczeństwa do zapewnienia dobrobytu wszystkim swoim członkom oraz minimalizowania rozbieżności między nimi. Polega więc nie tylko na zwalczaniu wykluczenia społecznego i ubóstwa, ale przede wszystkim na tworzeniu solidarności w społeczeństwie, tak aby ograniczać zasięg występowania tego zjawiska. Strategia ta opiera się na trzech filarach: konkurencyjności, zatrudnieniu i spójności społecznej.

Założeniem europejskiego modelu społecznego Unii Europejskiej i Rady Europy jest:

- odpowiedzialność państwa za poziom i jakość życia wszystkich obywateli wyrażająca się m.in. w aktywnym przeciwdziałaniu rosnącemu ubóstwu i nadmiernemu rozwarstwieniu społecznemu,
- oparcie polityki społecznej na prawach społecznych i socjalnych, których katalog zawiera Zrewidowana Europejska Karta Społeczna - podstawowy dla Europejskiego Modelu Społecznego dokument Rady Europy, jak i Karta Podstawowych Praw Unii Europejskiej włączona w całości do projektu Traktatu Konstytucyjnego (w ostatecznej wersji do Traktatu Lizbońskiego), a następnie Traktatu Reformującego,
- wielosektorowość i wielopoziomowość polityki społecznej, w której ważną rolę do odegrania mają sektor obywatelski i rynkowy oraz władze regionalne i lokalne przy aktywnej postawie państwa realizującego interes wspólny i chroniącego najbardziej podatnych na wykluczenie społeczne,
- uznanie znaczenia mocnych i trwałych więzi rodzinnych oraz społecznych za jeden z istotnych czynników zapobiegających powstawaniu problemów społecznych, a także gospodarczych,
- uwzględnianie trendów demograficznych w planowaniu polityki społecznej, a szczególnie takich zjawisk jak: zmieniająca się struktura wiekowa społeczeństwa, zmiany wzorów życia rodzinnego oraz migracje.

Traktat Lizboński

13 grudnia 2007 r. podpisano w Lizbonie Traktat Lizboński, który ustanawia nowe ramy prawne i sposób zorganizowania Unii Europejskiej. Traktat został opracowany po to, aby Unia Europejska w XXI wieku lepiej odpowiadała na stojące przed nią wyzwania. Dzięki wprowadzonym w Traktacie zmianom Unia będzie bardziej demokratyczna, przejrzysta i skuteczna w działaniu. Traktat wzmacnia rolę Parlamentu Europejskiego i parlamentów krajowych, gwarantując obywatelom większą możliwość uczestnictwa w procesie decyzyjnym UE. Uproszczeniu i usprawnieniu ulegną metody pracy i zasady podejmowania decyzji w UE. Instytucje europejskie w istotnym zakresie zostaną zreformowane. Zwiększą się możliwości działania w dziedzinach o istotnym znaczeniu dla dzisiejszej Unii takich jak bezpieczeństwo energetyczne czy walka z terroryzmem. Traktat wprowadza ponadto istotne zmiany w tak ważnej sferze działalności, jak polityka zagraniczna, m.in. poprzez ustanowienie funkcji Wysokiego Przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych oraz powołanie Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych. Zmiany te przyczynią się do lepszego promowania interesów i wartości europejskich w świecie oraz umocnienia pozycji międzynarodowej UE. Traktat Lizboński został ratyfikowany przez wszystkie 27 państw członkowskich i wszedł w życie 1 grudnia 2009 roku.

Tabela 2. Akty prawne i dokumenty strategiczno-planistyczne odnoszące się do rozwoju społeczno-gospodarczego - obecnie obowiązujące w Polsce

<p>Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 584 z późn. zm.)</p>
<p>Ustawa reguluje podejmowanie, wykonywanie i zakończenie działalności gospodarczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz zadania organów administracji publicznej w tym zakresie.</p> <p>Art. 7. Państwo udziela przedsiębiorcom pomocy publicznej na zasadach i w formach określonych w odrębnych przepisach, z poszanowaniem zasad równości i konkurencji.</p> <p>Art. 8.1. Organy administracji publicznej wspierają rozwój przedsiębiorczości, tworząc korzystne warunki do podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej, w szczególności wspierają mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.</p>
<p>Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz.446)</p>
<p>Konieczność posiadania aktualnej strategii rozwoju gminy podyktowana jest nie tylko względami praktycznymi „dobrego rządu”, ale również wynika z uregulowań prawnych, w tym w ustawie o samorządzie gminnym, która stanowi, iż do zadań gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, a art. 18 ustawy wśród kompetencji rady gminy wymienia „opracowanie programów gospodarczych”.</p>
<p>Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 383)</p>
<p>Ustawa określa zasady prowadzenia polityki rozwoju, podmioty prowadzące tę politykę oraz tryb współpracy między nimi.</p> <p>Art. 2. Przez politykę rozwoju rozumie się zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej.</p> <p>Ustawa ta obowiązuje samorządy do posiadania aktualnej strategii rozwoju, zaliczając strategię gmin i powiatów – obok strategii rozwoju kraju, strategii sektorowych oraz strategii wojewódzkich – do kluczowych dokumentów planistycznych, na podstawie których winna być prowadzona polityka rozwoju kraju.</p>
<p>Narodowa Strategia Integracji Społecznej</p>
<p>Celem prac nad Narodową Strategią Integracji Społecznej jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej UE stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Konkretnie działania mają przyczynić się do:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy, • rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy, • modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia, • wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy oraz konkretyzacja Strategii Lizbońskiej w obszarze integracji <p>Priorytety krajowe wyznaczające cele szczegółowe lokalnych strategii polityki społecznej opracowywanych na szczeblu samorządów lokalnych to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym, • Poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim, • Upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy, • Rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci, • Radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, • Ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych, • Ograniczenie bezrobocia długookresowego, • Zmniejszenie bezrobocia młodzieży, • Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych, • Zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy, • Upowszechnienie kształcenia ustawicznego, • Wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności, • Powszechne ubezpieczenie zdrowotne, • Kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego, • Wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,

- Dostęp do pracowników socjalnych,
- Rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- Zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- Realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorzady terytorialne,
- Dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa obywatelskiego.

Programowanie perspektywy finansowej 2014–2020

Umowa Partnerstwa

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym kierunki interwencji w latach 2014-2020 trzech polityk unijnych w Polsce – Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej, Wspólnej Polityki Rybołówstwa.

Dokumenty te wraz z UP tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych na nową perspektywę finansową. UP określa z jednej strony kontekst strategiczny w wymiarze tematycznym i terytorialnym, z drugiej zaś wskazuje oczekiwane rezultaty oraz obowiązujące ramy finansowe i wdrożeniowe. UP stanowi punkt odniesienia do określania szczegółowej zawartości programów operacyjnych. Programy operacyjne precyzują specyficzne obszary wsparcia i instrumenty realizacji, z poszanowaniem zapisów UP. Wynegocjowana z Komisją Europejską (KE) UP oraz programy operacyjne stanowią podstawę do realizacji nowej perspektywy finansowej w Polsce.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (ŚSRK) jest elementem nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, którego fundamenty zostały określone w znowelizowanej ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 383) oraz w przyjętym przez Radę Ministrów 27 kwietnia 2009 r. dokumencie Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski.

W związku z koniecznością dostosowania Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015, przyjętej 29 listopada 2006 r., do nowych uwarunkowań społeczno-gospodarczych oraz do wyzwań wewnętrznych i zewnętrznych, a także wymogów wprowadzanego systemu zarządzania polityką rozwoju, podjęto decyzję o jej aktualizacji oraz o wydłużeniu horyzontu czasowego do 2020 roku, a nie tylko na alokację środków bezpośrednio w dziedzinie, w których występują największe deficyty. Tym samym ŚSRK nie rozwija wszystkich obszarów istotnych z samego faktu funkcjonowania państwa, lecz koncentruje się głównie na tych, w których powinny zostać podjęte działania wzmacniające i przyspieszające procesy rozwojowe (w tym niezbędne zmiany strukturalne) w ciągu najbliższych dziesięciu lat.

GLÓWNE OBSZARY INTERWENCJI, CELE I PRIORYTETY ROZWOJOWE ŚSRK:

Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo

Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem

Cel I.2. Zapewnienie środków na działania rozwojowe

Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela

Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka

Cel II.1. Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej

Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki

Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki

Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego

Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych

Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu

Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna

Cel III.1. Integracja społeczna

Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych

Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2010-2020

Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR)¹

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR) wyznacza cele polityki regionalnej wobec poszczególnych terytoriów w kraju, w tym w szczególności obszarów miejskich i wiejskich, oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu. Dokument ten określa

¹ Źródło: www.mrr.gov.pl – Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Warszawa, 13 lipca 2010 r.

także sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju.

Wizja rozwoju regionalnego: W 2020 roku polskie regiony mają stanowić lepsze miejsce do życia dzięki zwiększeniu poziomu i jakości życia oraz przez stworzenie takich ram gospodarczo-społecznych i instytucjonalnych, które zwiększają szanse rozwojowe we wszystkich regionach oraz realizacji aspiracji i możliwości zamieszkujących je jednostek i wspólnot lokalnych.

Celem strategicznym polityki regionalnej - będącym jednym z kluczowych elementów osiągania celów rozwoju kraju - jest wzrost, zatrudnienie i spójność w horyzoncie długookresowym. Jego realizacja wymaga efektywnego wykorzystywania właściwych dla poszczególnych regionów lub terytoriów potencjałów rozwojowych oraz wzmocnienia przewag konkurencyjnych przy jednoczesnym usuwaniu barier rozwojowych.

Cel strategiczny obejmuje trzy cele szczegółowe:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów (konkurencyjność).
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (spójność).
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie (sprawność).

Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPPZK)² - dokument planistyczny określający przyrodnicze, kulturowe, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania oraz cele polityki przestrzennej Polski. Dokument stanowi podstawę dla programowania ponadlokalnych przedsięwzięć publicznych, wpływających na przestrzenne zagospodarowanie kraju.

W dokumencie przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju w perspektywie najbliższych dwudziestu lat, określono cele i kierunki polityki zagospodarowania kraju służące jej urzeczywistnieniu oraz wskazano zasady oraz mechanizmy koordynacji i wdrażania publicznych polityk rozwojowych mających istotny wpływ terytorialny.

Cele polityki przestrzennego zagospodarowania kraju:

Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.

Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialnej, równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.

Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.

Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.

Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Wyciąg

Podstawową rolą systemu prowadzenia polityki przestrzennej jest zapewnienie skutecznego i efektywnego urzeczywistnienia priorytetów formułowanych w KPZK 2030 oraz dokumentach planistycznych różnego szczebla. Dla właściwej realizacji tych zadań niezbędny jest stabilny i przejrzysty system prawny oraz dostosowany do zadań system instytucjonalny, który zapewni współdziałanie i koordynację działań różnych podmiotów i szczebli biorących udział w realizacji polityki przestrzennej kraju.

System realizacji KPZK 2030 uwzględnia: aktualny stan prawny dotyczący planowania i zagospodarowania przestrzennego, zasady prowadzenia polityki rozwoju, propozycje założeń nowelizacji ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i powiązanych aktów prawnych. KPZK 2030 zawiera w dużej mierze elementy postulatywne wobec systemu planowania przestrzennego i szeroko rozumianego gospodarowania przestrzenią. Dokument proponuje dokonanie zasadniczego przeorganizowania systemu, w tym wprowadzenie nowych rozwiązań prawnych i instytucjonalnych. W ten sposób zostaną stworzone w Polsce warunki budowy spójnego, zintegrowanego i hierarchicznego układu planowania i gospodarowania przestrzenią. Zintegrowany system będzie pozytywnie oddziaływał na realizację celów społeczno-gospodarczych wyznaczanych w odniesieniu do przestrzeni. Sprawny system musi zapewniać realizację ponadlokalnych

² Źródło: <http://monitorpolski.gov.pl/mp/2012/252>, Uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

celów publicznych. Wiąże się to z koniecznością zapewnienia warunków dla łączenia celów realizacji polityki przestrzennej z działaniami na poziomie regionalnym. Temu celowi służy propozycja silniejszego powiązania planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego, tj. strategii rozwoju i studiów uwarunkowań oraz dokumentów realizacyjnych, tj. programów operacyjnych oraz planów zagospodarowania przestrzennego.

1.2. UWARUNKOWANIA PRAWNO-POLITYCZNE MIKROOTOCZENIA

Informacje zebrane w tabelach przedstawiają wybrane zapisy w dokumentach określających kierunki i cele rozwoju województwa wielkopolskiego oraz powiatu gnieźnieńskiego, jako determinanty planowania strategicznego w gminie Czarniejewo.

Tabela 3. Dokumenty strategiczno-planistyczne obowiązujące w województwie wielkopolskim i powiecie gnieźnieńskim

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020
<p>Wielkopolska 2020 roku – w wyniku stopniowego osiągnięcia celów strategii ma być regionem inteligentnym, innowacyjnym i spójnym, gdzie:</p> <ul style="list-style-type: none">• efektywnie wykorzystywany jest potencjał wewnętrzny,• podmioty rozwoju ściśle współpracują, co skutkować powinno wartością dodaną,• istnieje klimat dla innowacji we wszystkich sferach funkcjonowania regionu,• konkurencyjność budowana jest na wzajemnie korzystnych powiązaniach funkcjonalnych między ośrodkami wzrostu a ich otoczeniem, co generuje korzystne procesy dyfuzyjne i absorpcyjne,• priorytetem i fundamentem rozwoju jest edukacja oraz budowa na jej podstawie kreatywnych kapitałów, intelektualnego i innowacyjnego,• jednym z głównych priorytetów jest zielony aspekt rozwoju,• mieszkańcy wykazują wysoką aktywność zawodową, gospodarczą i społeczną,• gospodarka i życie społeczne są otwarte na świat, co wzmacnia ich konkurencyjność,• wszystkie aspekty rozwoju uwzględniają zasadę włączenia społecznego,• każdy mieszkaniec ma dostęp do podstawowych standardów usług społecznych,• przestrzeń województwa pozbawiona jest barier dla mobilności mieszkańców,• sytuacja demograficzna sprzyja zastępowalności pokoleniowej,• polityka kieruje się większą otwartością na nowe i nowych,• istotny wpływ na rozwój regionu wywiera sprawowane w stylu koncyliacyjnym zdecydowane przywództwo regionalne <p>Wobec powyższego misją Samorządu Województwa jest:</p> <ul style="list-style-type: none">• Skupienie wszystkich podmiotów działających na rzecz wzrostu konkurencyjności regionu, poprawy warunków życia mieszkańców oraz odsunięcia perspektywy zapaści demograficznej.• Uzyskanie efektu synergii przez stworzenie spójnej koncepcji wykorzystania środków publicznych.• Wykorzystanie własnych instrumentów dla uzyskania efektu dźwigni.
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego
<p>Celem głównym planu jest: zrównoważony rozwój przestrzenny regionu, jako jedna z podstaw wzrostu poziomu życia mieszkańców, osiągany przez realizację następujących celów szczegółowych:</p> <p>Dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI wieku przez:</p> <ul style="list-style-type: none">• Poprawę stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi.• Wzrost spójności komunikacyjnej oraz powiązań z otoczeniem.• Wzrost znaczenia i zachowanie dziedzictwa kulturowego.• Poprawę jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.• Przygotowanie i racjonalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych.• Wzmocnienie regionotwórczych funkcji Poznania – miasta o charakterze europola o znaczeniu krajowym oraz Kalisza i Ostrowa Wielkopolskiego, jako dwubiegunowego układu miejskiego o znaczeniu ponadregionalnym.• Wielofunkcyjny rozwój ośrodków regionalnych i lokalnych.• Restrukturyzującą obszarów o ograniczonym potencjale rozwojowym. <p>Zwiększenie efektywności wykorzystania potencjałów rozwojowych województwa przez:</p>

- Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw.
- Wzrost udziału nauki i badań w rozwoju regionu.
- Wzmocnienie gospodarstw rolnych oraz gospodarki żywnościowej.

Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski na lata 2010-2020

Zgodnie z tym dokumentem do najważniejszych kierunków polityki zorientowanej na wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności Wielkopolski powinny należeć:

W ramach zarządzania regionem:

- konsekwentnie realizowana i spójna polityka innowacyjna i gospodarcza,
- poprawa sprawności instytucjonalnej.

W ramach podsystemu gospodarczego:

- działania ukierunkowane na wzmocnienie innowacyjności przedsiębiorstw,
- działania wspierające rozwój klastrów,
- wspieranie zmiany struktury gospodarki na odpowiadającą gospodarce,
- opartej na wiedzy, w tym rozwój sektorów wysokiej i średniej techniki,
- zaawansowanych usług oraz sektorów kreatywnych i sektora kultury.

W ramach podsystemu społecznego:

- poprawa jakości edukacji i kształtowanie postaw przedsiębiorczych i kreatywnych,
- poprawa wydajności pracy, szczególnie w podregionach poza centrum województwa.

W ramach podsystemu przestrzennego:

- poprawa stanu infrastruktury transportowej i informatycznej, zwłaszcza dostępność do Internetu szerokopasmowego i bezprzewodowego w całym regionie,
- dostępność wyspecjalizowanej infrastruktury innowacyjnej we wszystkich subregionach.

Projekt Strategii wzrostu efektywności energetycznej i rozwoju odnawialnych źródeł energii w Wielkopolsce na lata 2012-2020

Celem głównym realizacji tej strategii jest osiągnięcie przez Wielkopolskę w 2020 roku wyższego poziomu udziału energii ze źródeł odnawialnych w energii finalnej oraz wzrostu efektywności energetycznej, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju, oraz dążenie do osiągnięcia pozycji lidera innowacji i wdrożeń technologii z zakresu odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej.

Celowi głównemu służyć ma realizacja następujących celów szczegółowych:

- Wdrożenie przez przedsiębiorstwa z terenu Wielkopolski nowych autorskich technologii z zakresu odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej.
- Utworzenie na terenie województwa centrum innowacji ekoenergetycznych oraz realizacja przez tę jednostkę zadań na potrzeby podmiotów z obszaru Wielkopolski.
- Zwiększenie zainstalowanej mocy wytwórczych w instalacjach wykorzystujących odnawialne źródła energii, w tym w instalacjach wysokosprawnej kogeneracji.
- Zmiana postaw i nawyków konsumenckich związanych z pozyskiwaniem energii z odnawialnych źródeł oraz oszczędzaniem energii.
- Redukcja emisji gazów cieplarnianych.
- Budowa inteligentnych sieci (lub zmodernizowanie do tego standardu odpowiedniej długości linii) oraz montaż inteligentnego opomiarowania.
- Wyposażenie dedykowanej jednostki w narzędzia umożliwiające przygotowanie i wdrażanie regionalnych systemów wsparcia w okresie realizacji Strategii.
- Wsparcie środkami publicznymi inwestycji osób fizycznych, firm, a także jednostek samorządowych.

Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku

Realizacja strategii i polityki społecznej województwa wielkopolskiego sprzyjać ma:

- Zrównoważonemu rozwojowi.
- Budowaniu spójnych i funkcjonalnych społeczności.
- Ochronie podmiotowości i promocji zaradności obywateli.
- Ustaleniu pewnego minimum i hierarchii chronionych zasad i priorytetów.
- Realnemu udziałowi podmiotów niepublicznych w tworzeniu i realizacji programów społecznych.

W celu realizacji tej strategii sformułowano następujące priorytety:

Priorytet I: Wielkopolska równych szans i możliwości.

Priorytet II: Zdrowi Wielkopolanie.

Priorytet III: Bezpieczna Wielkopolska (bezpieczeństwo publiczne i socjalne).

Priorytet IV: Wielkopolska obywatelska.

Priorytet V: Samorząd Województwa Wielkopolskiego partnerem, doradcą i konsultantem lokalnych podmiotów polityki społecznej.

Wieloletni Strategiczny Program Operacyjny Powiatu Gnieźnieńskiego na lata 2014–2020

Powiat Gnieźnieński jako dokument strategiczny do roku 2020 przyjął Wieloletni Strategiczny Program Operacyjny Powiatu Gnieźnieńskiego na lata 2014–2020 w którym wyróżnia trzy cele strategiczne oparte o wpisane w te cele działania operacyjne:

I. Nowoczesny Powiat Gniezno - blisko stolicy regionu.

1. Wzrost atrakcyjności gospodarczej poprzez tworzenie warunków do inwestowania i rozwoju przedsiębiorczości
2. Poprawa warunków komunikacyjnych na sieci dróg powiatowych powiązanych z drogami wyższych kategorii
3. Dostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb regionu
4. Wzrost atrakcyjności teleinformatycznej poprzez wykorzystanie sieci szerokopasmowych w gospodarce
5. Powiat Gniezno otwarty na kontakty i rynki zagraniczne

II. Powiat Gniezno wygodnym i bezpiecznym miejscem do życia.

1. Sprawnie i efektywnie zarządzany powiat oraz poprawa jakości świadczonych usług
2. Poprawa bezpieczeństwa i płynności ruchu na drogach publicznych
3. Zrównoważony rozwój w zakresie warunków życia, zdrowia, aktywności i wypoczynku mieszkańców
4. Pomoc mieszkańcom w odnalezieniu się na rynku pracy
5. Zwiększenie udziału energii rozproszonej poprzez inwestycje w odnawialne źródła energii (OZE) oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń
6. Osiągnięcie wysokiego poziomu kształcenia przy racjonalnym gospodarowaniu zasobami oświaty i kultury
7. Tworzenie oferty kulturalnej uwzględniającej potrzeby zróżnicowanych grup odbiorców oraz wspieranie działalności artystycznej
8. Wspieranie inicjatyw społecznie użytecznych zgłaszanych przez mieszkańców i organizacje pozarządowe

III. Powiat Gniezno znany jako kolebka państwa polskiego.

1. Powiat Gniezno markowym powiatem w Wielkopolsce
2. Powiat Gniezno na weekend – zmiana charakteru turystyki z tranzytowej na pobytową
3. Powiat Gniezno – sercem Szlaku Piastowskiego, wizerunkowego produktu Wielkopolski

Tabela 4. Miejscowe akty prawne dotyczące rozwoju społeczno - gospodarczego obowiązujące w Gminie Czerniejewo

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego z 2001 roku ze zmianami w roku 2006 i 2009 (obecnie obowiązujące)

Z punktu widzenia potrzeb projektowania Strategii Rozwoju Gminy konieczne jest rozpoznanie sytuacji społecznej gminy, stan środowiska przyrodniczego, jakości życia mieszkańców oraz poziomu rozwoju gospodarczego zawartą w Studium, która stanowiła podstawę do określenia strategicznych celów rozwoju gminy wg autorów Studium. Obecnie Gmina jest w trakcie opracowywania nowego Studium, które winno się wpisywać w wypracowane cele aktualnej Strategii.

Cele przestrzenne i kulturowe:

- docenienie rangi i zaakceptowanie w studium zarówno elementów zagospodarowania stanowiących siłę napędową rozwoju, jak i elementów chronionych,
- stała troska o utrzymanie w należyтым stanie obiektów reprezentacyjnych tj. Pałacu w Czerniejewie, dalsze doprowadzanie do świetności obiektów pałacowych i folwarcznych oraz parku krajobrazowego,
- podjęcie działań upiększających miasto przy zachowaniu walorów kompozycyjnych rozplanowania,
- kultywowanie form architektury małomiasteczkowej, charakterystycznej dla Czerniejewa, a równocześnie nadawanie budynkom współczesnych standardów użytkowych,
- pielęgnowanie zabytków, pamiątek historycznych, wszystkich przejawów kultury lokalnej,
- zaakcentowanie przebiegu Szlaku Piastowskiego, szczególnie na fragmencie trasy Czerniejewo – Nekla – Giecz, dążenia do uatrakcyjnienia poszczególnych miejscowości,
- tworzenie spójnych układów urbanistycznych poszczególnych miejscowości,
- eksponowanie obiektów zabytkowych: kościołów, zespołów pałacowo-parkowych,
- wprowadzenie zieleni do kompozycji urbanistycznych,
- uzupełnianie wolnych działek ciekawymi obiektami – o właściwych gabarytach i nawiązujących do lokalnych wzorów

architektury,

- wyeksponowanie głównych walorów przyrodniczych gminy Czarniejewo: korytarzy ekologicznych Wrześnicy i Małej Wrześnicy oraz kompleksów leśnych,
- propagowanie historii miasta i gminy, zwiększenie liczby imprez kulturalnych, gospodarczych, sportowych i szerokie ich propagowanie,
- dbałość o stosowanie historycznego nazewnictwa,
- rozszerzenie prawnej ochrony obiektów o walorach historycznych i estetycznych.

Cele przyrodnicze:

- zagwarantowanie ochrony obszarom i obiektom objętym lub wskazanym do objęcia na podstawie przepisów prawnych,
- zagwarantowanie prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego, polegającego na przestrzeganiu zasady zrównoważonego rozwoju,
- preferowanie działalności inwestycyjnej niematerialnej,
- traktowanie środowiska przyrodniczego jako układu systemowego z całym zbiorem jego elementów naturalnych, jak rzeźba terenu, woda, gleba, zieleń, powietrze i inne w różnym stopniu przekształconych przez człowieka,
- zahamowanie procesów degradacji środowiska,
- uczytelnienie walorów krajobrazowych i przyrodniczych podstawowych elementów systemu przyrodniczego gminy – dolin Wrześnicy i Małej Wrześnicy, lasów, stawów rybnych, łąk, obszarów rolnych,
- budowanie w oparciu o istniejące wartości środowiska uzupełniającej sieci powiązań ekologicznych,
- wprowadzanie zadrzewień wzdłuż dróg i wzdłuż cieków,
- monitorowanie stanu środowiska,
- zahamowanie procesów zanieczyszczenia wód powierzchniowych i wód podziemnych z uwagi na funkcje krajobrazowo-ekologiczne i gospodarcze (zaopatrzenie w wodę, gospodarka rybacka, nawodnienia rolnicze),
- ochrona pasów zieleni śródpolnej w północnej części gminy oraz parków i cmentarzy,
- zapewnienie trwałości ekosystemów leśnych, łąkowych, torfowiskowych, bagiennych i wodnych,
- przebudowa istniejących drzewostanów zgodnie z siedliskiem, na bardziej różnorodnie i odporne,
- zalesianie słabych gruntów rolnych,
- odtworzenie drożności i ciągłości dolin z ekosystemami zieleni,
- ochrona ilościowa i jakościowa zasobów wodnych,
- doprowadzenie do synchronizowania procesu ujmowania wód z procesami skutecznego oczyszczania,
- regulowanie przepływu wód poprzez stosowanie drobnych inżynierskich form poprawiających bilans wód powierzchniowych, odstępuje się od budowy zbiornika dolinnego „Czarniejewo”,
- ochrona i osłona wód powierzchniowych poprzez fitomelioracje na stokach i krawędziach zboczy.

Cele ekonomiczne:

- rozwój lokalnego rynku pracy,
- restrukturyzacja istniejącego przemysłu, działania prywatyzacyjne i inne zabiegi mające na celu dostosowanie istniejących przedsiębiorstw do aktualnych wymogów rynku,
- bardziej intensywne wykorzystanie terenów przemysłowych z uwzględnieniem konieczności wprowadzenia zieleni,
- rozwój nowych małych i średnich przedsiębiorstw produkcyjnych, w tym przetwórstwa rolnego,
- rozwój usług o znaczeniu subregionalnym,
- rozwój usług związanych z turystyką,
- promowanie pozyskiwania dochodów z turystyki i obsługi ruchu turystycznego wśród mieszkańców,
- zabezpieczenie terenów o dobrej rencie położenia pod inwestycje publiczne obecnie niesprecyzowane,
- stworzenie warunków dla szerszej gospodarczej, obywatelskiej i społecznej aktywności mieszkańców,
- zatrzymanie na obszarze miasta osób i grup decydujących o rozwoju i pomyślności gospodarczej,
- porządkowanie spraw prawnych i własnościowych.

Cele społeczne:

- uwzględnienie konsekwencji demograficznych związanych ze zmianami struktury wieku, szczególnie w grupie wieku poprodukcyjnej – proces „starzenia” społeczeństwa,
- rozwój budownictwa mieszkaniowego indywidualnego i komunalnego,
- dostosowanie programu budownictwa mieszkaniowego w wymiarze minimum do standardów zakładanych w projekcie planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Program maksimum to dążenie

- do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych na poziomie standardów w Unii Europejskiej,
- rozwój usług bytowych podstawowych (społecznych i komunalnych) oraz usług kultury, gastronomii, hotelarstwa, zdrowia, opieki społecznej, turystyki, sportu, rekreacji, oświaty.

2. RAPORT O STANIE SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM GMINY CZERNIEJEWO

2.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE GMINY CZERNIEJEWO

Leżąca na szlaku Piastowskim Gmina Czerniejewo znajduje się w obrębie województwa wielkopolskiego i zarazem powiatu gnieźnieńskiego. Stolicą gminy jest Czerniejewo. Gmina jest jedną z 10 podstawowych jednostek administracyjnych w powiecie gnieźnieńskim i jedną z 226 gmin województwa wielkopolskiego. W skali województwa wielkopolskiego jest gminą średniej wielkości. Zajmuje obszar 112 km², co daje jej 7. miejsce w powiecie gnieźnieńskim i 126. miejsce w województwie wielkopolskim.

Rysunek 1. Mapa Gminy Czerniejewo



Gmina Czerniejewo



Źródło: Urząd Miasta i Gminy Czerniejewo

Czerniejewo położone jest od Poznania - ośrodka wojewódzkiego w odległości 50 km, od powiatowego miasta Gniezna - o 15 km, a od Wrześni 12 km. Gmina sąsiaduje z gminami: Łubowo, Niechanowo, Nekla, Września i Gniezno. W skład gminy wchodzi 22 wsie, w tym 15 sołectw i jedno miasto. Według podziału Niziny Wielkopolskiej opracowanego przez B. Krygowskiego gmina leży w obrębie Wysoczyzny Gnieźnieńskiej, w subregionach określanych jako Równina Wrzesińska i Pagórki Gnieźnieńskie. Spadki terenu na przeważającej części równiny wynoszą 0-2%. Większe deniwelacje terenu występują w części północnej w rejonie Pawłowa, gdzie spadki terenu lokalnie przekraczają 5%.

Na obszarze gminy występują drobne powierzchniowe ciek. Największe z nich to rzeka Wrześnica i Mała Wrześnica, które tworzą wyraźne doliny przecinające obszar gminy z północy na południe. Gmina położona jest w górnej części dorzecza Wrześnicy. Sieć cieków w dorzeczu Wrześnicy jest stosunkowo gęsta. Na obszarze zlewni brak jest jezior. W dolinie Wrześnicy w rejonie miasta Czerniejewa występuje kilka stawów rybnych o łącznej powierzchni 27 ha oraz stawów potorfowych, które występują w rejonie parku (miasto Czerniejewo) oraz doliny Wrześnicy.

Na terenie gminy występują liczne obniżenia wypełnione częściowo torfami.³ Przez niemal całą gminę przebiega na głębokości 60-80 m pasem o szerokości ponad 10 km Wielkopolska Dolina Kopalna.

Gmina Czarniejewo zajmuje obszar 112 m², co stanowi 8,93% powiatu. Ponad połowę obszaru gminy (61%) zajmują tereny rolnicze. Wskazuje to na rolniczy charakter gminy. Gmina Czarniejewo wyróżnia się wysoką lesistością terenu, gdyż lasy zajmują prawie 30% powierzchni ogólnej gminy. Natomiast gmina cechuje się bardzo małymi zasobami wód otwartych, gdyż tereny wód płynących i rowów zajmują 0,008% obszaru gminy.

Funkcją podstawową gminy jest także wypoczynek i turystyka. Natomiast pozarolnicza działalność, jako funkcja uzupełniająca, jest w dużym stopniu ukierunkowana na obsługę rolnictwa, drobną wytwórczość, usługi produkcyjne oraz mieszkalnictwo.

Gmina Czarniejewo liczy 7178 mieszkańców zameldowanych na pobyt stały (stan na 31.12.2015 r.), w tym miasto - 2604, wieś - 4583.

Rysunek 2. Czarniejewo na mapie powiatu



Źródło: lokalny serwis ogłoszeniowy powiatu gnieźnieńskiego

2.2. RYS HISTORYCZNY

Tereny obecnego miasta Czarniejewa były zasiedlone już w czasach prehistorycznych. W obrębie historycznego układu urbanistycznego Czarniejewa zostały udokumentowane stanowiska archeologiczne oraz nawarstwienia kulturowe, rozpoznane w trakcie badań terenowych, zarówno powierzchniowych, jak i prac archeologicznych prowadzonych podczas różnych inwestycji. Z badań tego terenu wynika, że obszar ten charakteryzuje się intensywnym osadnictwem. Proces intensywnego rozwoju osadnictwa przypadał na okres wczesnego średniowiecza. Od czasów wczesnego średniowiecza osadnictwo w obrębie dzisiejszego Czarniejewa funkcjonowało poprzez późne średniowiecze, aż po czasy nowożytne i współczesne. Na dawną metrykę miejscowości wskazuje również jej położenie pomiędzy Gniezmem i Gieczem, przy historycznej drodze łączącej wczesnopiastowskie grody. Najstarsza wzmianka na temat istnienia na terenie dzisiejszego Czarniejewa ośrodka osadniczego pochodzi z 2 poł. XIII w. W dokumencie Przemysła II z 1284 r. wymieniane jest jako osada Czarniów usytuowana w miejscu spływu rzek Moszczenicy i Grodnika

³ Opracowano na podstawie *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Czarniejewo*

do Wrześnicy. Kontekst historyczny wskazuje, że była to osada targowa rozciągająca się wzdłuż drogi handlowej łączącej Giecz z Gniezmem i biegnącej z południa na północ równolegle do rzeki. Przyjmuje się, iż lokacja miasta (nadanie praw miejskich) miała miejsce za czasów Pałuków ok. 1390 r. – źródła wymieniają bowiem wójta czarniejewskiego (1390 r.) i obywatela miasta Czarniejewo (1395 r.). Miasto ulokowane zostało na prawie magdeburskim. Było to jedno z najmniejszych miast w Wielkopolsce. Podstawą jego rozwoju był handel i rolnictwo. Od XV w. pojawia się w źródłach historycznych rozróżnienie na Czarniejewo miasto i Czarniejewo wieś. Wieś znajdowała się na północ od miasta wzdłuż najstarszego traktu gnieźnieńskiego (ob. ul. Pałacowej) i odchodzącej od niego w kierunku zachodnim drogi do Pobiedzisk. W 1564 r. osada wiejska liczyła 10 łanów.⁴ W ciągu następnych stuleci (XVII, XVIII w.) miasto Czarniejewo często zmieniano właścicieli. W wieku XVII miasto liczyło 800 mieszkańców i stanowiło rozwinięty ośrodek sukienniczy oraz szewski. Największym obiektem przemysłowym była garbarnia. W następnym wieku miasto się nadal rozwijało, a do ożywienia gospodarczego przyczyniło się organizowanie czterech jarmarków w ciągu roku. W połowie XIX wieku Czarniejewo opanowali powstańcy, broniąc miasta na barykadach przed wejściem wojsk pruskich. Natomiast w Powstaniu Wielkopolskim brały udział dwie kompanie złożone z mieszkańców Czarniejewa, walcząc w Poznaniu, pod Rynarzewem, Łabiszynie i Zdziechową. Spod okupacji hitlerowskiej Czarniejewo zostało wyzwolone 21.01.1945 r.⁵

2.3. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

2.3.1. Planowanie przestrzenne i urbanizacja

Raport o stanie gminy w zakresie planowania przestrzennego oparty został na obowiązującym Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego z roku 2001 z późniejszymi zmianami w roku 2006 i 2009. Nie mniej, z punktu widzenia istoty Strategii, której głównym przesłaniem jest wyznaczenie celów i kierunków działania, głównym celem jest osiągnięcie synergii pomiędzy planowaniem strategicznym a planowaniem przestrzeni całego obszaru gminy. Obowiązujące Studium definiuje cele w czterech obszarach. W obszarze przestrzenno-kulturowym jak i w pozostałych obszarach szczególnie istotne z punktu widzenia planowania strategicznego są te cele, które nie uległy dewaluacji po realizacji inwestycji i działań społeczno-gospodarczych, dokonanych po roku 2009, zarówno przez sektor publiczny jak i sektor prywatny, w obszarze całej Gminy Czarniejewo.

We wspomnianym obszarze przestrzenno-kulturowym nadal istotne są:

- podjęcie działań upiększających miasto, przy zachowaniu walorów kompozycyjnych rozplanowania,
- kultywowanie form architektury małomiasteczkowej, charakterystycznej dla Czarniejewa a równocześnie nadawanie budynkom współczesnych standardów użytkowych,
- pielęgnowanie zabytków, pamiątek historycznych, wszystkich przejawów kultury lokalnej,
- dążenie do uatrakcyjnienia poszczególnych miejscowości i tworzenie spójnych układów urbanistycznych poszczególnych miejscowości,

⁴ Historyczny układ urbanistyczny miasta Czarniejewo, powiat gnieźnieński. Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu.

⁵ Opracowano na podstawie *Planu Odnowy Miejscowości Czarniejewo na lata 2010-2016*.

- eksponowanie obiektów zabytkowych: kościołów, zespołów pałacowo-parkowych,
- wprowadzenie zieleni do kompozycji urbanistycznych,
- uzupełnianie wolnych działek ciekawymi obiektami – o właściwych gabarytach i nawiązujących do lokalnych wzorów architektury,
- wyeksponowanie głównych walorów przyrodniczych gminy Czarniejewo.

W obszarze przyrodniczym nadal istotne w planowaniu strategicznym jest zagwarantowanie ochrony obszarom i obiektom objętym lub wskazanym do objęcia, na podstawie przepisów prawnych oraz zagwarantowanie prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego, polegającego na przestrzeganiu zasady zrównoważonego rozwoju, preferowanie działalności inwestycyjnej niematerialnej. Ponadto istotne jest traktowanie środowiska przyrodniczego jako układu systemowego z całym zbiorem jego elementów naturalnych, jak rzeźba terenu, woda, gleba, zieleń, powietrze i inne w różnym stopniu przekształconych przez człowieka, zahamowanie procesów degradacji środowiska, uczytelnienie walorów krajobrazowych i przyrodniczych podstawowych elementów systemu przyrodniczego gminy – dolin Wrześnicy i Małej Wrześnicy, lasów, stawów rybnych, łąk, obszarów rolnych oraz parków i cmentarzy, zapewnienie trwałości ekosystemów leśnych, łąkowych, torfowiskowych, bagiennych i wodnych. Ważna jest w tym obszarze również przebudowa istniejących drzewostanów zgodnie z siedliskiem, na bardziej różnorodne i odporne oraz zalesianie słabych gruntów rolnych, odtworzenie drożności i ciągłości dolin z ekosystemami zieleni, ochrona ilościowa i jakościowa zasobów wodnych, doprowadzenie do synchronizowania procesu ujmowania wód z procesami skutecznego oczyszczania. Obszar ekonomiczny obowiązującego Studium, który może determinować planowanie strategiczne, to wciąż aktualne i sformułowane w tym dokumencie, konieczne działania na rzecz rozwoju lokalnego rynku pracy i wspierania małych i średnich przedsiębiorstw, usług związanych z turystyką i promowanie obywatelskiej i społecznej aktywności mieszkańców oraz zatrzymanie na obszarze miasta osób i grup decydujących o rozwoju i pomyślności gospodarczej.

Czwarty i ostatni obszar społeczny stworzony w Studium, jako narracja dla planowania przestrzennego, który winien być uwzględniony w formułowaniu kierunków rozwoju gminy, wskazuje na ciągle aktualne możliwe konsekwencje zmian demograficznych, związanych ze zmianami struktury wieku, szczególnie w grupie wieku poprodukcyjnym – proces „starzenia” społeczeństwa wskazując na konieczność rozwoju budownictwa mieszkaniowego indywidualnego i komunalnego oraz dostosowanie programu budownictwa mieszkaniowego w wymiarze minimum do standardów zakładanych w projekcie planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. W Studium za program maksimum uznano dążenie do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych na poziomie standardów w Unii Europejskiej oraz rozwój usług bytowych podstawowych (społecznych i komunalnych) oraz usług kultury, gastronomii, hotelarstwa, zdrowia, opieki społecznej, turystyki, sportu, rekreacji i oświaty.

Trudno nie zauważyć, że tworzenie Strategii zbiega się z procesem opracowywania zmian do Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarniejewo. W projekcie tereny działek letniskowych i rezydencjalnych zostały włączone do terenów mieszkaniowo-usługowych stref zurbanizowanych. Posiadają one mniejszą intensywność zabudowy, są sezonowo wykorzystywane (tzw. „drugie mieszkanie”) oraz w znacznie mniejszym stopniu obciążają budżet gminy, nie korzystając z części usług i z części infrastruktury. Większość działek letniskowych i rezydencjalnych zlokalizowano w północno-wschodniej, wschodniej i zachodniej części gminy – miejscowości: Graby, Rakowo, Pawłowo. Tereny położone w Żydowie wzdłuż drogi krajowej nr 15 są najbardziej atrakcyjnymi dla inwestowania terenami w gminie, stąd planowanie

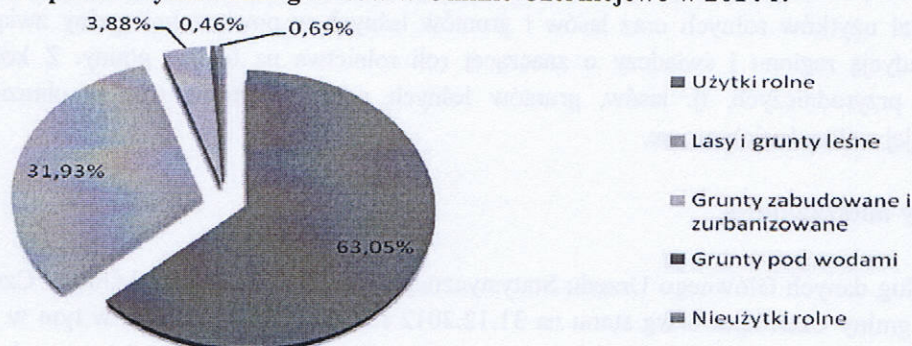
strategiczne a w konsekwencji planowanie przestrzenne w swoim projekcie dąży do polepszenia komunikacji (dostępności) tego obszaru.

Nie mniej raport o stanie gminy w obszarze planowania przestrzennego opiera się na obowiązującym dokumencie Studium a projekt zmian winien być w synergii z przyjętymi kierunkami rozwoju gminy do roku 2031.

2.3.2. Struktura użytkowania gruntów

Ogólna powierzchnia gruntów w gminie wynosi 111,91 km². W formie użytkowania dominują użytki rolne 70,56 km², które obejmują 63% powierzchni gminy. Na 1 mieszkańca gminy przypada 0,96 ha użytków rolnych (powiat gnieźnieński 0,66 ha, województwo wielkopolskie 0,56 ha) - wskazuje to na jej rolniczy charakter. W składzie użytków rolnych największy udział procentowy powierzchni zajmują grunty orne 61,91 km², obejmują centralną, wschodnią i południowo-wschodnią część gminy. Gmina Czarniejewo wyróżnia się wysoką lesistością terenu, lasy zajmują powierzchnię 35,73 km², co stanowi ok. 32% jej areалу. Niewielki udział w strukturze przestrzennej mają sady i pastwiska - 1,5%. Tereny atrakcyjne pod względem krajobrazowym i turystycznym zajmują zachodni pas gminy. Sposób użytkowania gruntów przedstawia poniższy wykres i tabela:

Wykres 1. Sposób użytkowania gruntów w Gminie Czarniejewo w 2014 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS i Urzędu Miasta i Gminy Czarniejewo

Tabela 5. Sposób użytkowania gruntów w Gminie Czarniejewo w latach 2011-2014

Wyszczególnienie	2011			2012			2013			2014		
	Miasto	Gmina	Razem	Miasto	Gmina	Razem	Miasto	Gmina	Razem	Miasto	Gmina	Razem
Użytki rolne	849,65	6227,82	7077,47	848,54	6225,99	7074,53	847,28	6215,17	7062,45	847,10	6208,74	7055,84
Lasy i grunty leśne	49,26	3517,10	3566,36	49,26	3517,14	3566,40	49,36	3517,29	3566,66	49,56	3523,43	3572,99